

ธนาคารออม

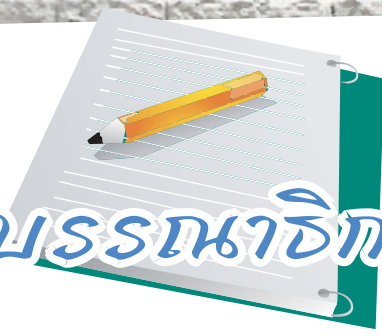
จุฬาร
สื่อสารสัมพันธ์
สรรค์สร้างสังคม

ฉบับที่ ๓๔ เดือนธันวาคม ๒๕๖๖

- ❑ ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมไทย : ทำอย่างไรดี
- ❑ “ศูนย์สืบสานมโนราห์ปักษ์ใต้บ้านปากลัด” : ต้นแบบการสร้างโอกาสให้แก่เด็กด้อยโอกาส
- ❑ กองทุนสวัสดิการชุมชน : หลักประกันความมั่นคงของชุมชนภาคอีสาน ด้วยคุณค่าวิถีไทย
- ❑ ๒๓ ปี กับเส้นทางวุฒิสภาฯ จ.อุดรดิตถ์
- ❑ ข้าวใหม่ปลามัน : ธุรกิจ “วิถีธรรม” นำ “วิถีทุน”
- ❑ การขับเคลื่อนและขยายเครือข่าย SDG Lab จากกลุ่มน้ำบางปะกงสู่ลุ่มน้ำแม่กลอง

บทบรรณาธิการ

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมกำหนดให้ **วันที่ ๕ ธันวาคม** ของทุกปี เป็นวันสำคัญของชาติไทย คือ **วันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ** ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร **วันชาติ** ตามขนบธรรมเนียมประเพณีอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของชาติ และเป็นศูนย์รวมจิตใจ ความสมัครสมานสามัคคีของคนในชาติ และ**วันพ่อแห่งชาติ** ที่มีขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๓ ด้วยพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ที่ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทยนานัปการ ทรงเป็นพระราชบิดาของพระราชโอรสและพระราชธิดา และให้ดอกพุดรักษาเป็นสัญลักษณ์ของวันพ่อแห่งชาติ อีกทั้งองค์การสหประชาชาติมีมติให้วันที่ ๕ ธันวาคม ของทุกปี เป็น**วันดินโลก** เพื่อยกย่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ผู้มีพระอัจฉริยภาพและพระวิริยะอุตสาหะในการค้นคว้า ปกป้อง พัฒนา และบริหารจัดการทรัพยากรดิน จึงนับเป็นวันที่มีความหมายอย่างยิ่งสำหรับปวงชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า ในการน้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของพระองค์ท่าน และน้อมนำ **“เศรษฐกิจพอเพียง”** และ **“ทฤษฎีใหม่”** มาใช้ในการดำรงชีวิตและยึดถือปฏิบัติจนเป็นผลดีอยู่ในปัจจุบัน

สำหรับรายละเอียดจุลสารธนาคารสมองฉบับนี้ เป็นการนำเสนอกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวุฒิสภา และกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ที่สามารถนำมาเป็นตัวอย่างหรือประยุกต์ใช้กับการทำงานของวุฒิสภา เริ่มจาก บทความ **๒๓ ปี กับเส้นทางวุฒิสภา จ.อุตรดิตถ์** นำเสนอการรวมกลุ่ม การขับเคลื่อนงานและผลการดำเนินงานของวุฒิสภา จ.อุตรดิตถ์ ตลอด ๒๓ ปีที่ผ่านมา **ข่าวใหม่** **ปาล์มมัน : ธุรกิจ “วิถีธรรม” นำ “วิถีทุน”** เป็นการต่อยอดการทำเกษตรและประมงสู่ธุรกิจร้านอาหารของวุฒิสภา

จ.สมุทรสงคราม ควบคู่กับการดูแลสิ่งแวดล้อม ทั้งการออกแบบร้าน การรับซื้อวัตถุดิบโดยตรงจากเกษตรกร และการจ้างคนในท้องถิ่น **การขับเคลื่อนและขยายเครือข่าย SDG Lab จากกลุ่มน้ำ** **บางปะกงสู่ลุ่มน้ำแม่กลอง** นำเสนอผลการขับเคลื่อนห้องปฏิบัติการที่ยั่งยืน (SDG Lab) ของวุฒิสภา ภาคตะวันออกในพื้นที่ลุ่มน้ำบางปะกง ที่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม และขยายผลมายังจังหวัดสมุทรสงคราม ในลุ่มน้ำแม่กลอง โดยนำรูปแบบและกระบวนการทำงานมาปรับใช้ ตามบริบทและภูมิสังคมที่เหมาะสม บทความนำ **ศูนย์สืบสานมโนราห์ปักษ์ใต้** **บ้านปากลัด : ต้นแบบการสร้างโอกาสให้แก่เด็กด้อยโอกาส** เป็นพื้นที่ต้นแบบการสร้างการเรียนรู้และดูแลเด็กและเยาวชนด้อยโอกาสให้กลับมามีโอกาสในการศึกษา เรียนรู้ พัฒนาตนเองตามวิถีทางที่สนใจ ความถนัด และบริบทพื้นที่ โดยนำ **“มโนราห์”** มาเป็นฐานในการฝึกอาชีพให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ **กองทุนสวัสดิการชุมชน : หลักประกันความมั่นคงของชุมชนภาคอีสาน ด้วยคุณค่าวิถีไทย** นำเสนอระบบสวัสดิการชุมชนแบบธรรมชาติของคนในชุมชนภาคอีสาน ที่อยู่ร่วมกันอย่างเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน โดยใช้ฐานทุนในชุมชนมาช่วยเหลือกัน และพัฒนาคนและชุมชนแบบองค์รวมด้วยกลไกต่าง ๆ ในชุมชน

อีกทั้ง คอลัมน์ก้าวทันโลก ได้นำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของไทย พร้อมทั้งข้อสังเกตและข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ในการขับเคลื่อนและผลักดันให้เป็นรูปธรรม ติดตามได้ใน **ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมไทย : ทำอย่างไรดี** และข้อมูลข่าวสารและความเคลื่อนไหวของวุฒิสภา และเครือข่ายต่าง ๆ ใน **เลียบเรียงเคียงรู้วุฒิสภา**

ในเวลานี้ เริ่มเข้าสู่ฤดูหนาวที่เป็นช่วงที่มีความกดอากาศสูง ทำให้อากาศนิ่ง ฝุ่นควันต่าง ๆ ไม่สามารถลอยขึ้นสูงได้ จึงมีผู้เชี่ยวชาญเริ่มออกมาเตือนให้ระวังฝุ่น PM 2.5 ที่อาจจะกลับมาอีกครั้งหนึ่ง หากเกิดการสะสมในพื้นที่จนเกินมาตรฐาน ก็จะเป็นอันตรายต่อร่างกายมนุษย์ ทั้งโรคทางเดินหายใจและภูมิแพ้ ทั้งนี้ วุฒิสภา ต้องร่วมด้วยช่วยกันรณรงค์และแจ้งเตือนเกษตรกรไม่ให้เผากิ่งไม้ ขยะ เศษวัชพืชและวัสดุการเกษตรต่าง ๆ เพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการลดควันพิษในอากาศ อย่างไรก็ตาม หากฝุ่น PM 2.5 มีค่าสูงเกินมาตรฐานแล้ว เราต้องป้องกันตัวเองโดยการใส่หน้ากากอนามัย และหลีกเลี่ยงกิจกรรมนอกบ้าน เพื่อรักษาสุขภาพกายให้แข็งแรงด้วยกันทุกคน แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้า

ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมไทย : ทำอย่างไรดี

ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมไทย ที่เรียกว่า **รอยกระจุกกระจาย** เป็นประเด็นสำคัญที่สุดที่กำหนดความอยู่รอดอย่างแท้จริงของสังคมเรา มีข้อเท็จจริงจากผลการศึกษา ยืนยันมากมาย ถึงผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวนี้

ในกรณีของสหรัฐอเมริกา มีงานวิจัยของนักวิชาการ ด้านเศรษฐศาสตร์ระดับรางวัลโนเบล เปิดเผยว่า ความไม่เท่าเทียม ส่งผลกระทบในทุกด้าน ทำให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ ในอนาคตไม่ได้ ทั้งนี้ ไม่ต้องพูดถึงความไร้เสถียรภาพ ทางการเมือง ความไม่สงบสุขในสังคม รวมทั้งความเสื่อมโทรม ของคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม (Joseph Stiglitz, The Cost of Inequality)

หนังสือพิมพ์ Bangkok Post ประจำวันที่ ๑๓ ก.พ. ๒๕๖๓ ตีพิมพ์ บทความของ ดร.สมชัย จิตสุชน นักวิจัยระดับผู้อำนวยการ ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือ TDRI ในหัวข้อ **Thai Inequality : What should we do?** หรือ **ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมไทย : เราควรทำอย่างไร?**

ผมขอแสดงความชื่นชมกับท่านผู้เขียนบทความดี ๆ มีสาระเช่นนี้ ท่านเป็นนักวิชาการมืออาชีพที่พยายามจับประเด็น เรื่องสำคัญ ที่ตรงกับปัญหาหนักที่สุดของสังคมไทยในขณะนี้ โดยได้เสนอแนะทางออกเพื่อแก้ไข ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่อง ที่ทุก ๆ ฝ่าย ควรรับฟัง นำไปพิจารณาหาทางร่วมมือแก้ไข

กันต่อไป จึงขออนุญาตจับความสำคัญของข้อเสนอแนะ มาถ่ายทอดสู่กันฟัง รวม ๑๐ เรื่อง ดังนี้

เรื่องแรก การดำเนินนโยบายสาธารณะในทุกเรื่อง จะต้องกำหนด/บังคับให้ต้องนำมิติทางด้านการกระจายรายได้ เข้ามาพิจารณาในการประเมินโครงการด้วย ตัวอย่างโครงการ Eastern Economic Corridor (EEC) มุ่งเน้นหนักไปในด้าน สนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่รัฐบาลพูดถึงผลกระทบ ด้านสังคมและการกระจายรายได้น้อยมาก แม้แต่โครงการ ของรัฐที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ก็ต้องลดความเหลื่อมล้ำ ได้จริง ๆ ยกตัวอย่างโครงการบัตรคนจน ผลการศึกษากลับชี้ว่า ร้อยละ ๖๔ ของคนจนจริง ๆ ยังไม่สามารถเข้าถึงบัตรคนจน หมายความว่า คนจน ๑๐๐ คน มีบัตรเพียง ๓๖ คนเท่านั้น

เรื่องที่สอง ประเทศเราคงไม่สามารถเก็บภาษีคนรวยมาใช้อุดหนุน สวัสดิการคนจนได้ แม้เราฝันอยากที่จะเห็นระบบภาษีที่เป็นธรรม มากขึ้น แต่ในความเป็นจริงทำได้ยาก เพราะคนรวยมักจะต่อต้าน ในทุกรูปแบบ ซึ่งพวกเขาก็ทำได้สำเร็จเสียด้วย ดังนั้น สิ่งที่เรา พยายามทำได้ในเวลานี้ก็คือ **รัฐบาลจะต้องจัดสรรงบประมาณ เพื่อสวัสดิการสังคมให้เป็นสัดส่วนมากขึ้น และลดงบประมาณ**

ในเรื่องอื่น ๆ ที่ส่งผลตอบแทนให้กับคนจนส่วนใหญ่ค่อยลงไป รวมทั้งต้องลดบทบาทการลงทุนทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในรัฐวิสาหกิจ โดยหันมาเน้นการลงทุนร่วมกับภาคเอกชนในโครงการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น รัฐจะต้องเลิกกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจของเอกชน เพื่อให้รัฐมีเงินที่จะนำไปใช้ทางด้านสวัสดิการสังคมให้ทั่วถึง เกิดความเป็นธรรมมากขึ้น

เรื่องที่สาม สืบเนื่องกับเรื่องที่สอง ภาคเอกชนมีบทบาทที่สำคัญต่อความสำเร็จในเรื่องนี้ แต่จะต้องแสดงบทบาทอย่างเที่ยงธรรม เลิกลดการประกอบธุรกิจแบบผูกขาด **ควรบังคับใช้กฎหมายจัดการผูกขาดให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง**

เรื่องที่สี่ จำเป็นต้องดำเนินนโยบายการกระจายอำนาจให้เกิดผลอย่างแท้จริง ไม่ใช่แค่ทางการคลังเท่านั้น แต่รวมถึงในทางการเมืองด้วย จะต้องมีการกระจายอำนาจที่ควบคู่ไปกับการรับผิดชอบในการกิจและการบริหารจัดการที่ดี มีธรรมาภิบาล ด้วยการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของประชาชน ซึ่งจะช่วยให้เกิดพลังผลักดันนโยบายการกระจายรายได้ให้เกิดผลอย่างเต็มที่มากขึ้น

เรื่องที่ห้า เราจำเป็นต้องลดช่องว่างทางด้านคุณภาพการศึกษาในทุกระดับ ทั้งนี้ เป็นเรื่องไม่ถูกต้องที่ค่าเล่าเรียนของลูกคนรวยเพียงปีเดียวคิดเป็นจำนวนเท่ากับรายได้ตลอดชีวิตของบิดามารดาเด็กยากจน **เด็กก่อนวัยเรียนทุกคนจำเป็นต้องได้รับการดูแล พัฒนาให้เต็มศักยภาพทางการศึกษา** โดยไม่คำนึงถึงฐานะของพ่อแม่ **ควรยุบโรงเรียนขนาดเล็กในชนบทห่างไกลเข้าด้วยกันให้มีขนาดใหญ่ขึ้น** เพื่อปรับปรุงคุณภาพและประหยัดค่ายานพาหนะในการรับส่งนักเรียนไปโรงเรียน **โรงเรียนทุกระดับต้องมีความรับผิดชอบต่อผลงานและการปฏิบัติงาน** เพื่อจูงใจให้ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ปัจจุบัน ความรับผิดชอบต่อผลงานของระบบการศึกษาของเรายังขาดอยู่เป็นอันมาก

เรื่องที่หก เมื่อเปรียบเทียบการศึกษาและสาธารณสุขของไทยพบว่า สาธารณสุขมีช่องว่างของความไม่เท่าเทียมกันน้อยกว่ามาก เป็นจุดเด่นของการลดความไม่เท่าเทียมกันในประเทศไทย

อย่างมีนัยยะสำคัญ อย่างไรก็ตาม เราต้องช่วยทำให้ระบบปัจจุบันสามารถอยู่รอดได้อย่างยั่งยืนทางการเงิน และมีการบริหารงานที่ดี ในขณะที่เราสามารถภูมิใจได้ว่า เราสามารถให้บริการสุขภาพที่ดีแก่ประชาชนได้ทั่วประเทศ ผ่านโรงพยาบาลของรัฐโดยส่วนใหญ่ แต่ภาระทางการเงินของผู้ให้บริการเหล่านี้ กำลังเพิ่มขึ้นถึงระดับที่น่าเป็นห่วง เราจึงจำเป็นต้องหาทางแก้ไขโดยด่วน

เรื่องที่เจ็ด เราต้องจัดการกับปัญหาการเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย คนจนมักมีความพร้อมในการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุน้อย เนื่องจากมีรายได้ต่ำ ขาดความรู้ด้านการเงินและการดูแลสุขภาพ ปัจจุบันมีคนที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวมากขึ้น และล้มป่วยเป็นโรคที่เกี่ยวข้องกับวัยสูงอายุก่อนเวลาอันควรมากขึ้น จึงอาจไม่มีเงินออมที่เพียงพอในการดำรงชีพหลังเกษียณ แม้จะทำงานในตำแหน่งที่มีค่าตอบแทนสูงก็ตาม

เรื่องที่แปด เราจำเป็นต้องมีนโยบายทางด้านเทคโนโลยีที่คำนึงถึงประโยชน์ที่ทุกคนในสังคมจะได้รับอย่างเสมอภาคกัน ธุรกิจขนาดเล็กรวมทั้งประชาชนคนจนมีความพร้อมในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยน้อย เราจึงควรหาทางให้การอุดหนุนช่วยเหลือทางการเงิน หรือทุนทางเทคโนโลยีที่เหมาะสม ในเวลาเดียวกัน ควรนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อประโยชน์ของคนจนโดยตรง การจัดบริการสังคมและสวัสดิการสังคม สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้วยการนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ ซึ่งรวมถึงการนำมาใช้ในการส่งเสริม “ประชาธิปไตยโดยตรง” อย่างเช่นในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีการเปิดให้ลงประชามติทางออนไลน์กันเป็นประจำ ซึ่งในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า ทำให้คนจนมีโอกาสออกเสียงลงคะแนนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของพวกเขา อันจะช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันในสังคมได้ นับเป็นวิธีการที่ดีกว่าการเลือกตั้งทั่วไปตามปกติที่จัดกันทุกสี่ปี ดังที่ว่า อิสระ เสรี บริสุทธ์ ยุติธรรม

เรื่องที่เก้า เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับมิติเชิงโครงสร้างทางสังคม สังคมไทยจะได้รับประโยชน์มากมาย หากมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับคนจนและคนชายขอบ ยังมีกลุ่มคนรวยและชนชั้นกลางอยู่ไม่น้อย ที่มองคนจนว่าเป็นคนระดับล่างที่ขี้เกียจ ความประพฤติไม่ดี เอาแต่แบมือขอ ไม่มีวิสัยทัศน์ เราจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดแบบนี้ มองพวกเขาเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน พยายามทำความเข้าใจ และตระหนักให้ได้ว่า ถ้าเราตกอยู่ในฐานะ

แบบนั้น เราก็คงทำเหมือนกัน เรา**ต้องปฏิบัติตนในลักษณะ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา** ดังที่พ่อหลวง ร.๙ ของเราทรงสอนไว้

เรื่องสุดท้าย อาจเป็นเรื่องสำคัญที่สุด หากเราต้องการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง เราจำเป็นต้อง**มีประชาธิปไตยที่แท้จริงและมีคุณภาพ** เพราะเป็นเรื่องที่จะรับประกันได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเขาโดยตรง ป้องกันมิให้รัฐถูกยึดด้วยอำนาจเงินตรา หรือปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ซึ่งเป็นรากเหง้าสำคัญของปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในสังคม

ผมเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะทั้งสิบประการ ที่นำมาถ่ายทอดเล่าสู่กันฟัง และขอแรงช่วยกันผลักดัน โดยมีข้อสังเกตเพิ่มเติม ดังนี้

หนึ่ง จำเป็นต้องช่วยกันสร้างความเข้าใจร่วมกันในสังคม ให้ได้ว่า นับแต่บัดนี้ไป การดำเนินนโยบายใด ๆ ที่หนักไปในการส่งเสริมการลงทุนในโครงสร้างขั้นพื้นฐานประเภทใหญ่โตมหึมา เกินความจำเป็น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยไม่คำนึงถึงการลดช่องว่างของรายได้ การจัดลำดับความสำคัญ การจัดสรรทรัพยากรอันมีจำกัดเสียใหม่ มา**เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการลดช่องว่างของรายได้เป็นเรื่องจำเป็นยิ่ง** (We do need resource redeployment)

สอง การลดช่องว่างของรายได้ต้องเป็นวาระแห่งชาติที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรกในเชิงนโยบาย เหนือกว่าเรื่องใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะว่าเป็นจุดคานงัดที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในทุกเรื่อง ที่จะเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามที่ต้องการได้ สังคมไทยไม่เคยมีโอกาสดี ๆ แบบนี้มาก่อนเลย ในอดีตเป้าหมายการเติบโตทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ มักจะขัดแย้งกัน

แต่ในอนาคต ถ้าเราสามารถแก้ปัญหาช่องว่างรายได้ ด้วยการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์อย่างทัดเทียมกัน เราจะสามารถบรรลุเป้าหมายทั้งการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ควบคู่กันในคราวเดียวไม่ขัดแย้งกัน อีกต่อไป

สาม ผมไม่แน่ใจว่า สังคมไทยปัจจุบันจะมีสถานะผู้นำ/มืออาชีพในระดับสูงเพียงพอต่อการนำการเปลี่ยนแปลงในลักษณะ Disruptive ทั้งวิธีคิดและวิธีแก้ไขปัญหานี้ได้ จึงจำเป็นต้อง**สร้างสภาวะผู้นำร่วมกันในทุกระดับของสังคม** เพื่อสร้างความเข้าใจและพยายามหาโอกาสจากวิกฤติ หรือภัยคุกคามต่าง ๆ ที่ขัดขวางการเปลี่ยนแปลง นำมาใช้เสริมจุดแข็ง แก้จุดอ่อน เรียนรู้ร่วมกัน เพื่อสร้างพลังร่วม ผลักดันให้เกิดการดำเนินงานไปสู่ทิศทางที่ต้องการได้ในที่สุด

สี่ นับวันสังคมไทยเข้มแข็งมากขึ้นกว่าแต่ก่อนมากมาย เพราะได้เรียนรู้ความเจ็บปวด รู้ร้อนรู้หนาวจากประสบการณ์จริงขึ้นมาเรื่อย ๆ เมื่อเราลุกขึ้นมาได้อีกครั้งจากความสำเร็จในการแก้ปัญหาที่รากเหง้า ออกจากกับดักของวงจรแห่งความชั่วร้าย ประเทศไทย สังคมไทย ภายใต้ร่มพระบารมี จะสามารถลุกขึ้นมายิ่งใหญ่เป็นประเทศที่เศรษฐกิจดี สังคมไม่มีปัญหา การพัฒนาเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ได้อย่างสง่างามในสังคมอารยะ

ช่วยกันหันหัวเรือไปในทิศทางที่ถูกต้อง อย่างมุ่งมั่นกับเรื่องไร้สาระกัน लेकर

“ศูนย์สืบสานมโนราห์ปักขไต่บ้านปากลัด” ต้นแบบการสร้างโอกาสให้แก่เด็กด้อยโอกาส

จุดเริ่มต้น : เด็กรวมกลุ่มเรียนรู้มโนราห์ด้วยตนเอง

ศูนย์สืบสานมโนราห์ปักขไต่บ้านปากลัด ตำบลทุ่งหลวง อำเภอยางสงระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นพื้นที่เรียนรู้และพัฒนา ศักยภาพและคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส ในการ พัฒนาตนเองตามวิถีทางที่สนใจ ถนัด และสอดคล้องกับสภาพ บริบทของพื้นที่ โดยอาศัยฐานทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น “มโนราห์” เป็นกิจกรรมในการฝึกฝน แสดงออก และสร้างรายได้เลี้ยงดูตนเอง รวมทั้งพัฒนากิจกรรมต่อยอดและแตกแขนงไปสู่กิจกรรมอื่น ๆ เพื่อดึงเด็กออกจากปัจจัยเสี่ยงด้านอบายมุข นำเด็กกลับเข้าสู่ การศึกษาในระบบหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสร้างทัศนคติใหม่ เกี่ยวกับเป้าหมายชีวิตและภูมิคุ้มกันให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคม รวมทั้งช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนพ้องน้องพี่ในกลุ่มให้มีชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีครูชานนธ์ ปรีชาชาญ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น และนายพศิน ประเสริฐ เป็นผู้ร่วมก่อตั้ง ดูแล และจัดกิจกรรม ต่าง ๆ

ในปี ๒๕๖๑ เด็กและเยาวชน จำนวน ๕ คน ซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบาง ครอบครัวมีฐานะลำบาก ขาดโอกาส เข้าร่วมกิจกรรมและถูกกลั่นแกล้ง/ รังแกจากสังคม แต่มีพลังใจที่จะสู้ ตามฝันของตนเองในด้านศิลปวัฒนธรรม พื้นบ้าน “มโนราห์” ได้รวมตัวกันปู่เสื้อใต้ลานสวนปาล์มและ เรียนรู้การใช้ทักษะและเลียนแบบท่ารำมโนราห์จาก YouTube หลังจากนั้นประมาณ ๒ สัปดาห์ **ครูชานนธ์ ปรีชาชาญ** ครูภูมิปัญญา และเจ้าของคณะมโนราห์ “**พีเสื้อรามจันทร์**” พบเด็กกลุ่มนี้พยายามฝึกซ้อมอย่างขะมักเขม้น เอาจริงเอาจัง โดยเข้าไปพูดคุยสอบถามความเป็นมา พบว่า เด็กไม่มีทุนที่จะไปหา สถานที่ฝึกซ้อมและจ้างครูมาสอน จึงอาสาช่วยจัดการเรียน การสอนและหาแหล่งเงินทุนมาสร้างโรงฝึกซ้อม เพื่อเป็นที่ หลบแดดและฝนในระหว่างการฝึกซ้อม ต่อมาเด็กเล่าให้เพื่อนฟัง ปากต่อปาก ทำให้มีผู้สนใจเข้ามาเรียนรู้เป็นจำนวนมาก ในช่วง

ก่อตั้งศูนย์เรียนรู้มโนราห์ : พัฒนาศักยภาพ และคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น

เมื่อเด็กมาเรียนรำมโนราห์จำนวนมาก ครูชานนท์ และ **นายพศิน ประเสริฐ** มโนราห์บอมน้อย สิ่งทศิลป์ชัย ซึ่งเป็นแกนนำ เด็กเยาวชนรุ่นแรก มีความตั้งใจก่อตั้งศูนย์เรียนรู้มโนราห์ที่เป็น ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ สมควรแก่การรักษาให้คงอยู่กับชนรุ่นหลัง เพื่อพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น จึงสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมโครงการ Active Citizen จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของมูลนิธิสยามกัมมาจลและ ธนาคารไทยพาณิชย์ ในช่วงเดือนมิถุนายน ๒๕๖๒ โดยรวมตัวกัน ทำโครงการย่อยเยาวชนสืบสานภูมิปัญญามโนราห์บ้านปากลัด และได้รับการสนับสนุนเงิน จำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท มาจัดกิจกรรม และเปิดพื้นที่ให้เด็กและเยาวชนเข้ามาเรียนรำ เล่นดนตรี และประดิษฐ์ชุดมโนราห์ และออกไปเรียนรู้กับครูภูมิปัญญาในชุมชน รวมทั้งพัฒนาทักษะชีวิตของตนเองและทำกิจกรรมร่วมกัน เกิดการ ประสานความสัมพันธ์สร้างกระบวนการเรียนรู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ ช่วยเหลือ แบ่งปันและอยู่ร่วมกันแบบครอบครัว

ทั้งนี้ ครูชานนท์ได้รับงานและนำเด็กไปแสดงมโนราห์ทั้งใน และนอกชุมชน และรวบรวมเงินได้ส่วนหนึ่งเป็นทุนจัดตั้ง ศูนย์เรียนรู้ฯ รวมทั้งได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนจากครูชานนท์ นายพศิน-นางวันดี ประเสริฐ และนางบุษรา โตเลิศมงคล รวมเป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท ดำเนินการสร้างโรงฝึกซ้อมบนที่ดิน ของนางวันดีภายใต้ชื่อ **“ศูนย์สืบสานมโนราห์ปักษ์ใต้”** โดยถ่ายทอด ข้อมูลความรู้ด้านทักษะการรำมโนราห์อย่างถูกวิธีการขับทกลอน การเล่นเครื่องดนตรี การร้อยชุดลูกปัดมโนราห์ และพิธีกรรม ที่เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษมายาวนานตลอดจนการสร้าง กรอบความคิดใหม่ พัฒนาศักยภาพและทักษะการดำรงชีวิต ในสังคมและส่งเสริมเด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบางไม่ให้เข้าไป เกี่ยวข้องกับอบายมุข ตั้งแต่วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๒ ทั้งนี้ การเรียนรู้ ในศูนย์จะใช้กระบวนการส่งต่อความรู้และภูมิปัญญาจากรุ่นพี่ สู่รุ่นน้องและรุ่นต่อ ๆ ไป

จากการที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์เรียนรู้ฯ แล้วนำภาพ บรรยายการทำการกิจกรรมเผยแพร่ ในเฟสบุ๊ก และการบอก ปากต่อปาก ทำให้เด็กทั้งในและนอกพื้นที่ หลายโรงเรียน หลายอำเภอ และจังหวัดใกล้เคียง สมัครเข้ามาเรียนมโนราห์เป็นจำนวนมากถึง ๑๕๐-๒๐๐ คน ศูนย์เรียนรู้ฯ บ้านปากลัดไม่สามารถรองรับ การเรียนการสอนได้ และเด็กต้องเดินทางมาทุกวันเสาร์จากพื้นที่ ไกลระยะทางเกือบ ๑๐๐ กิโลเมตร จึงขยายศูนย์การเรียนรู้อีก ๒ แห่ง คือ ศูนย์ที่ ๒ วัดศรีพนมพลาาราม อ.ท่าชนะ และศูนย์ที่ ๓ สำนักสงฆ์เกาะเวียงทอง อ.พุนพิน โดยครูชานนท์เดินทางไปหาเด็ก ในแต่ละศูนย์ ทั้งนี้ทุกศูนย์แบ่งการฝึกฝนทำกิจกรรมเป็น ๓ กลุ่มย่อย ตามความสนใจหลักของผู้เรียน ได้แก่ กลุ่มรำ กลุ่มเครื่องดนตรี และกลุ่มงานประดิษฐ์ ที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ทุกคน ได้เรียนรู้พื้นฐานความเป็นมโนราห์ และสามารถสลับสับเปลี่ยน ไปเรียนกลุ่มอื่นได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของ โควิด-๑๙ การเดินทางระหว่างอำเภอเป็นไปด้วยความยากลำบาก ไม่สามารถเดินทางไปสอนได้ ประกอบกับยังไม่มีกระบวนการ ส่งต่อความรู้จากรุ่นพี่สู่รุ่นน้องทำให้ต้องปิดศูนย์เรียนรู้ฯ ทั้ง ๒ แห่ง ไปอย่างน่าเสียดาย

พัฒนาต่อยอดงาน : ห่วงกับเด็กและเยาวชนนอกระบบในพื้นที่

เมื่อทำงานในศูนย์เรียนรู้ฯ และคลุกคลีกับเด็กและเยาวชน มากขึ้น พบว่า เด็กที่เข้ามาเรียนมีทั้งเด็กในและนอกระบบ การศึกษา โดยในปี ๒๕๖๔ ครูชานนท์ ในฐานะคณะทำงานเครือข่าย เพื่อนเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงได้ร่วมมือกับเครือข่าย เชิงพื้นที่ภาคใต้ตอนบน เข้าร่วม **โครงการสนับสนุนการพัฒนาครู และเด็กนอกระบบการศึกษา** ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เพื่อสร้างการเรียนรู้และดูแลชีวิตของเด็ก และเยาวชนด้อยโอกาสหรือเปราะบาง ให้กลับเข้ามามีโอกาสอีกครั้ง ในการศึกษาเรียนรู้ พัฒนาตนเองตามวิถีทางที่สนใจ ถนัด และสอดคล้องกับสภาพบริบทพื้นที่โดยทำงานในพื้นที่ต้นแบบ อ.เวียงสระ ที่มีอาณาเขตติดต่อกับอีก ๓ อำเภอของจังหวัด นครศรีธรรมราช จึงเป็นศูนย์กลางของแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ แห่งหนึ่งในภูมิภาค ซึ่งศูนย์สืบสานมโนราห์ฯ เริ่มต้นทำงานกับ เด็กและเยาวชนนอกระบบโดยอาศัยทุนแขนง “มโนราห์” และสร้าง **“พื้นที่เรียนรู้ที่ปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ”** ตามความฝัน ของเด็กและเยาวชนทุกกลุ่ม จากเด็กจำนวนหลักสิบที่สนใจเรียนรู้อ ในศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน จึงค่อย ๆ รวมกลุ่มเหนียวแน่นเป็น เครือข่ายเรียนรู้ของเยาวชนกว่า ๗ คน และมีการพัฒนาทักษะชีวิต ศักยภาพ และคุณภาพชีวิตไปสู่กิจกรรมอื่น ๆ เช่น

การทำอาหาร/ขนมพื้นบ้าน การปลูกผัก การแปรรูปพืชสมุนไพร การทำสบู่ การเลี้ยงปลา การเล่นหนังตะลุง ทำงานช่าง เป็นต้น โดยนำหลักคิด **“เศรษฐกิจพอเพียง”** มาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิต ส่งผลให้เด็กมีรายได้ จนสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัว และสามารถดึงเด็กให้ออกมาจาก ปัจจัยเสี่ยงหรืออบายมุขต่าง ๆ ได้

นอกจากนี้ ศูนย์สืบสานมโนราห์ฯ ยังเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในช่วงเวลาอันยากลำบากท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ข้ามผ่านวิกฤตมาได้ ด้วยการนำทักษะชีวิต จากการปลูกพืชผักและเลี้ยงปลา และการทำอาหารมาเลี้ยงคนในศูนย์ และชุมชนได้

สำหรับปี ๒๕๖๖ ศูนย์สืบสานมโนราห์ฯ ได้เข้าร่วม **โครงการส่งเสริม สุขภาวะกายใจเด็กนอกระบบการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต** ของ กสศ. ในการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนที่หลุดจากระบบการศึกษาและ ผู้ด้อยโอกาส ให้มีการพัฒนาศักยภาพในศตวรรษที่ ๒๑ การพัฒนาทักษะชีวิต อาชีพ และความรู้ ความสามารถ ให้สามารถดำรงชีวิตของตนเองได้ โดยนำทรัพยากรบนฐานชุมชนมาจัดกระบวนการเรียนรู้ เช่น ความรู้ อาชีพ วิถีชีวิต จารีต ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา/ปราชญ์ชาวบ้าน/วิทยากร เป็นต้น มาพัฒนา/ต่อยอดสู่การสร้างหลักสูตรและพื้นที่การเรียนรู้ สำหรับเด็กนอกระบบการศึกษา และประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย อาทิ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ (ศสกร.) อำเภอยะยงระะ โรงเรียนเยี่ยงสระ คณะพัฒนาชุมชนและคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ในการส่งเสริมความรู้ การพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็กนอกระบบการศึกษา เพื่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

พัฒนาอย่างต่อเนื่อง : ร่วมกับ สสส. และ มอส. ดูแลเด็กและเยาวชนในระบบ

ผลจากการที่เด็กในระบบจำนวนมากเข้ามาเรียนรู้ในศูนย์สืบสานมโนราห์ฯ จึงเข้าร่วม **โครงการคนรุ่นใหม่กับการออกแบบพื้นที่เรียนรู้ สำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อสังคมสุขภาวะ** ภายใต้ **โครงการย่อย พื้นที่เรียนรู้ทักษะชีวิตศูนย์สืบสานมโนราห์ปักช้ไต้บ้านปากลัด** ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.) ในปี ๒๕๖๕ เพื่อให้เด็กและเยาวชน ทุกช่วงวัยมีพื้นที่ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ การเล่น และการมีพื้นที่ปลอดภัยทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยจัดกระบวนการ

เรียนรู้ตามความสนใจของเด็กและเยาวชนผ่านกระบวนการเรียนรู้บนฐานชุมชนด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านแขนงมโนราห์ ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชีวิต สมุนไพรพื้นบ้าน และความมั่นคงทางอาหาร ที่มีสถานที่/แปลงสำหรับปลูกผัก และทำเกษตรพอเพียง รวมทั้งมีพื้นที่ปลอดภัยให้เด็กและเยาวชน เข้ามาขอคำปรึกษา และการดูแลและเยียวยาเด็กรายบุคคล เกิดกระบวนการพัฒนาทักษะความรู้ สามารถออกแบบ กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดสู่ชุมชน ที่สำคัญคือ การลดปัญหากลุ่มเด็กเยาวชนที่ขาดโอกาสทางสังคมหลงไปในทางที่ผิด รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และสามารถดำรงชีวิตในปัจจุบันได้

สำหรับปี ๒๕๖๖ ได้เข้าร่วม **โครงการพื้นที่เรียนรู้บนฐาน ชุมชนสำหรับเด็กและเยาวชน** ภายใต้ **โครงการย่อยพื้นที่ การเรียนรู้สร้างสรรค์มโนราห์บ้านปากลัด** ซึ่งต่อยอด/ขยายผลจากปี ๒๕๖๕ ในการพัฒนาให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพเด็กและ เยาวชนให้เป็นแกนนำคนรุ่นใหม่ ที่สามารถจัดกระบวนการ เรียนรู้ได้ตามความถนัดบนพื้นฐานของความแตกต่างร่วมกัน ตลอดจนพัฒนาฐานความรู้ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน ความเป็น วิถีชีวิต จารีตประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อ ที่นำไปสู่ การสร้างหลักสูตรการเรียนรู้สำหรับการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในชุมชน

ศูนย์สืบสานมโนราห์ปักช้ไต้บ้านปากลัด ยังคงดำเนินกิจกรรม กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง ในการสร้างความตระหนักให้ชุมชนมองเห็นความเป็นจริง ของสังคมปัจจุบัน ถึงข้อดีและข้อเสียที่มีผลกระทบต่อเด็ก และเยาวชน ด้วยการสอนให้เป็นคนมองโลกในแง่ดี สร้างกำลังใจ เต็มพลัง และจุดมุ่งหมายของตนเองโดยห้องเรียน บทเรียน และฐานการเรียนรู้ของชุมชน จะเติมเต็มและสอนสั่งเด็ก และเยาวชนทุกคนให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถตามความถนัด และเติบโตอย่างมีคุณภาพ สู่การเป็นต้นแบบและตัวอย่าง ในด้านดีและร่วมปกป้อง คุ้มครอง และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ให้คงอยู่ในพื้นที่ต่อไป

กองทุนสวัสดิการชุมชน : หลักประกันความมั่นคงของชุมชน ภาคอีสาน ด้วยคุณค่าวิถีไทย

กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นองค์กรชุมชนที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในพื้นที่ ด้วยความสมัครใจ เพื่อจัดสวัสดิการสังคมให้แก่สมาชิกในชุมชน โดยการระดมทุนตามศักยภาพของคนในชุมชน บริหารจัดการโดยคนในชุมชน **จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดสวัสดิการชุมชน** ที่เป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชน รวมทั้งผู้ด้อยโอกาส ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย และการช่วยเหลือเกื้อกูลในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายตามวิถีชุมชนท้องถิ่น ทั้งสิ่งของและเงินทุน รวมทั้งดำเนินงานบนหลักคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันนำไปสู่กระบวนการสร้างชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

คุณค่าวิถีไทย : วิถีชุมชนคนอีสาน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย หรือชื่อเรียกที่คุ้นหูกันคือ “อีสาน” เป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยภูมิปัญญาทางด้านวัฒนธรรมที่ตักตวงและโดดเด่นที่หลอมรวมอยู่ในชุมชนคนอีสาน โดยเฉพาะความเป็นพี่น้อง เพื่อนบ้าน และครอบครัวเดียวกัน ทำให้คนในภาคอีสานมีความเกื้อกูลผูกพันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แม้ว่าสถานการณ์ต่าง ๆ จะเปลี่ยนไป เช่น กระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางการสื่อสาร คมนาคม เทคโนโลยีวิถีชีวิตที่สะดวกสบาย ต่างคนต่างอยู่ เป็นต้น แต่การรวมตัวกันจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนภาคอีสานกลับขยายวงได้อย่างกว้างขวางขึ้น

การสร้างหลักประกันให้เกิดความมั่นคงของคนในชุมชน

นายประวัติ กองเมืองปัก คณะทำงานเครือข่ายสวัสดิการชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้เล่าถึงจุดเริ่มต้นของกองทุนสวัสดิการชุมชน ว่า สวัสดิการของสังคมไทยเป็นสวัสดิการชุมชนแบบวิถีไทย ที่มีบ้านและวัดเป็นศูนย์กลาง เมื่อชุมชนขยายตัวมากขึ้นรัฐเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดสวัสดิการ

ให้ประชาชน เรียกว่า **สวัสดิการสังคม** ขณะเดียวกัน ภาคเอกชนมีระบบการประกันรูปแบบต่าง ๆ โดยผู้ที่เข้าถึงเป็นกลุ่มผู้มีรายได้ปานกลางและรายได้สูง แต่แรงงานนอกระบบและเกษตรกรที่มีฐานะ

ยากจน ไม่สามารถเข้าสู่ระบบสวัสดิการเหล่านี้ได้ ต่อมาเกิดวิกฤตเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นวงกว้าง ทำให้ประชาชนชาวบ้าน แขนงนำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ทบทวนและฟื้นฟูระบบการคุ้มครองทางสังคมที่เน้นคุณค่าทุนในสังคม และเกิดสวัสดิการชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ตามบริบทของพื้นที่โดยใช้ฐานทุนที่มีอยู่ของชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนการเงิน วิชากิจชุมชน กิจกรรมทางศาสนา (การทอดผ้าป่า ประเพณี วัฒนธรรม) การจัดการทรัพยากร (การปลูกป่าชุมชน การอนุรักษ์แหล่งน้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์) เป็นต้น นำไปสู่การออกพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. ๒๕๔๖ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของแกนนำชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวทางการจัดสวัสดิการชุมชน จนสามารถจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบลพื้นที่ครู (ต้นแบบ) จำนวน ๑๔ กองทุน และขยายผลเป็น ๖๘ ตำบล ในปี ๒๕๔๗ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อส่งเสริมให้การจัดสวัสดิการสังคมโดยภาคประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และรัฐบาลให้มีการสมทบงบประมาณกองทุนสวัสดิการชุมชนจากสามฝ่าย คือ สมาชิกในชุมชน รัฐบาลกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในสัดส่วน ๑ : ๑ : ๑ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ ส่งผลให้กองทุนสวัสดิการชุมชนขยายตัวอย่างรวดเร็วและครอบคลุมทั่วประเทศ จำนวน ๕,๙๓๕ กองทุน โดยปี ๒๕๖๖ ภาคอีสานมีกองทุนสวัสดิการชุมชน มากที่สุดถึง ๒,๒๕๔ กองทุน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๙ [ข้อมูลสถานะกองทุนสวัสดิการชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)]

หลักการสำคัญของกองทุนสวัสดิการชุมชน

กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นองค์กรทางสังคมของชุมชนที่ตั้งขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือกันของคนในชุมชน และเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาชุมชนของภาครัฐ ดำเนินการในรูปแบบให้**อย่างมีคุณค่า รับผิดชอบต่อสังคม** สมาชิกทุกคนเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับไปพร้อมกัน ทั้งนี้ การจัดตั้ง ดำเนินการ และบริหารจัดการโดยองค์กรชุมชน ระบียบข้อบังคับต่าง ๆ กำหนดขึ้นตามความเห็นพ้องต้องกันของสมาชิกกองทุน กระบวนการทำงาน และการจัดสวัสดิการชุมชนสอดคล้องกับวิถี

หลักการสำคัญกองทุน

- สวัสดิการชุมชน คือ กองทุนไม่ใช่กลุ่ม ทุนเป็นกิจ หรือประกันชีวิต
- สวัสดิการชุมชน ไม่ใช่องค์กรการเงิน แต่เป็นองค์กรทางสังคมของชุมชน
- สวัสดิการชุมชนไม่ใช่การระดมเงิน แต่เป็นหุ้นส่วนรัฐ
- สวัสดิการชุมชนไม่ใช่กลุ่มคนหรือแค่ความช่วยเหลือ ช่วยตนเอง ช่วยคนอื่น ช่วยชุมชน ช่วยสังคม

แต่ละพื้นที่ เริ่มจากเล็กไปหาใหญ่ ทำแบบค่อยเป็นค่อยไป **มุ่งไปสู่การพึ่งพาตนเอง** ทั้งทางด้านการเงินและการบริหารจัดการ โดยใช้เงินเป็นเครื่องมือ มีเป้าหมายของกองทุน ซึ่งเป้าหมายสำคัญ คือ การให้ความคิดการพึ่งพาตนเอง การช่วยเหลือเกื้อกูล ความสามัคคี การมีส่วนร่วมโดยกำหนดและใช้กติการ่วมกัน ทำงานแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงทุกอย่างเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างหลักประกันทางสังคมให้สมาชิกในชุมชนและส่วนรวม อีกทั้งมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกองทุนในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด เพื่อช่วยเหลือหนุนเสริมการพัฒนาซึ่งกันและกัน

การจัดสวัสดิการขึ้นอยู่กับแต่ละกองทุน

การจัดสวัสดิการของแต่ละกองทุนจะมีระเบียบการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ตามฐานะกองทุน ความพร้อม และปัญหาของแต่ละพื้นที่ บางกองทุนให้สวัสดิการเฉพาะเกิด แก่ เจ็บ ตายบางกองทุนที่มีฐานะการเงินมั่นคง อาจเพิ่มสวัสดิการที่ครอบคลุมความเดือดร้อนและการพัฒนาสังคม

เช่น ภัยพิบัติ ที่อยู่อาศัย ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน การศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี ส่งเสริมการปลูกป่า แก้ไขหนี้ในระบบ ธนาคารชยะ เป็นต้น

ตัวอย่างกองทุนสวัสดิการชุมชนภาคอีสาน

❖ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลกุดรัง อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๐ เริ่มต้นจากสมาชิก ๖๙๖ คน ปัจจุบันมีจำนวน ๒,๐๐๐ กว่าคน กระบวนการดำเนินงานเริ่มจากความพร้อมของกลุ่มเล็ก ๆ ที่ตระหนักและเห็นความสำคัญของการสร้างระบบความมั่นคงทางสังคม จึงค่อย ๆ รวบรวมสมาชิก เงินทุนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดย**คนในชุมชนร่วมกันบริหารจัดการกันเองแบบพี่น้อง** จนสามารถเพิ่มสมาชิกและเงินทุนของกลุ่ม และ**จัดสวัสดิการมากกว่า ๑๗ ด้าน** อาทิ สนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจเปิดร้านค้าชุมชน และแก้ปัญหาของชุมชน มีผลงานที่โดดเด่น คือ การช่วยเหลือคนในชุมชนที่ประสบปัญหาที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัย โดยกองทุนสวัสดิการชุมชนใช้กลไกการทำงานจากทุกภาคส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มี อบต.กุดรัง สรรว

ข้อมูลกลุ่มคนที่ประสบปัญหา ตรวจสอบที่สาธารณสุขประโยชน์ในชุมชน **ผลที่ได้รับทำให้ชาวบ้านที่เดือดร้อนได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินจากจังหวัด** โดยมีการประสานงานกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ทำให้ได้รับการสนับสนุนโครงการบ้านมั่นคงตำบลกุดรัง

❖ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านไผ่ มีสมาชิกจาก ๑๔ หมู่บ้านมากกว่า ๔,๘๐๐ คน คณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วย สมาชิกของหมู่บ้าน ๆ ละ ๓ คน และเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๑ คน รวม ๔๓ คน และที่ปรึกษา ๑๖ คน **กระบวนการดำเนินงาน** เน้นการเข้าถึงกองทุนแบบเรียบง่าย เป็นกันเอง ไม่ซับซ้อน ตั้งแต่การสมัครเป็นสมาชิก การรับฝากเงินออม และการรับเงินสวัสดิการ รวมถึงการแจ้งข่าวสาร ปัญหา และข้อคิดเห็น ก่อให้เกิดความเข้าใจกัน ในชุมชน โดยกองทุนให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการ**ดูแลสมาชิกตั้งแต่การเกิด เจ็บป่วย เสียชีวิต ทุนการศึกษา ภัยพิบัติ ผู้สูงอายุ และอื่น ๆ** ซึ่งมีระเบียบที่ชัดเจน อาทิ **คลอดบุตร** รับเงินขวัญถุง ๕๐๐ บาท และบุตรเป็นสมาชิกทันที **เจ็บป่วย** รักษาตัวในโรงพยาบาล รับเงินชดเชย คินละ ๑๐๐ บาท ไม่เกิน ๑๐ คืน/ปี **ผู้สูงอายุ** สนับสนุนชมรมละ ๕๐๐ บาท/ปี **เสียชีวิต** รับเงิน ๒,๕๐๐-๕๐,๐๐๐ บาท/ราย ขึ้นอยู่กับอายุการเป็นสมาชิก **ทุนการศึกษา** อายุไม่เกิน ๑๘ ปี รายละ ๕๐๐ บาท/รอบ (ทุก ๕ ปี) **ภัยพิบัติ อัคคีภัย** ๑,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน/ปี **วาทภัย** ๕๐๐ บาท/ครัวเรือน/ปี สนับสนุน**กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ** ๕,๐๐๐ บาท/ปี กีฬาประเพณี หมู่บ้านละ ๕๐๐ บาท/ปี รวมถึงให้กู้ยืม สงเคราะห์งานบุญระยะสั้น ไม่มีดอกเบี้ย รวมทั้งงดเว้นการเก็บเงินสัจจะของสมาชิกผู้ด้อยโอกาส **ส่งผลให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น**

❖ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลศรีสุทโธ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนแห่งแรกของจังหวัดอุดรธานี ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๘ โดยคุณพ่อคำจันทร์ จันทน์จำปา เป็นผู้ริเริ่ม มีสมาชิกครั้งแรก ๓๘๕ คน เงินสมทบ ๑๑,๕๕๐ บาท กรรมการ ๔๕ คน ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ ๗,๐๐๐ คน เงินทุนกว่า ๓๐ ล้านบาท กองทุนมีพัฒนาการตามลำดับ จนได้ขึ้นทะเบียนเป็นเครือข่ายสวัสดิการชุมชน และได้รับการรับรอง เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๑ **กระบวนการดำเนินงาน**ของกองทุน มีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจนและเชื่อมโยงเครือข่ายกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกตำบล ตั้งแต่ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด **ส่งผลให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลศรีสุทโธ เป็นศูนย์เรียนรู้และแก้ไขปัญหาให้กองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดอุดรธานี ในการสร้างความรู้ความเข้าใจ และสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน** ที่มีมากถึง ๑๕๗ แห่ง ตลอดจนประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการ ทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดอุดรธานีเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

การจัดสวัสดิการชุมชนจึงเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ทั้งในด้านการสร้างหลักประกันความมั่นคง การพัฒนาการเรียนรู้ของคน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และการรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมในชุมชน ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุนให้กองทุนสวัสดิการชุมชนมีฐานะการเงินที่แข็งแกร่ง พึ่งพาตนเองได้ สามารถช่วยเหลือชุมชน และเป็นที่พักของคนที่ในชุมชนได้ จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้สังคมไทย

๒๓ ปี กับเส้นทางขับเคลื่อนงาน ของวุฒิสภาศาลากลางจังหวัดอุดรดิตถ์

การขับเคลื่อนงานของวุฒิสภาศาลากลางจังหวัดอุดรดิตถ์ มีลักษณะการทำงานแบบปัจเจกบุคคลและรวมกลุ่มกันทำงาน กับการอำนวยความสะดวกในพื้นที่ โดยได้พัฒนาระบบการทำงานตามสถานการณ์ในแต่ละยุคสมัยมาเป็นลำดับ และมีความต่อเนื่องตลอด ๒๓ ปี ที่ผ่านมามีผลงานในหลากหลายด้านเป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชน และเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานและชุมชนภายในจังหวัด

พัฒนาการทำงานมาโดยลำดับอย่างต่อเนื่อง

วุฒิสภา จังหวัดอุดรดิตถ์ รวมกลุ่มกันแบบหลวม ๆ เมื่อปี ๒๕๔๔ จากหลากหลายอาชีพ เพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชน ต่อมาในปี ๒๕๔๖ สมาชิกวุฒิสภา ได้แต่งตั้งนายสมบุรณ์ พรหมเมศรี อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดตากและมหาสารคามเป็นประธาน

วุฒิสภา คนแรก มีการรวมกลุ่มกันทำงานในรูปแบบคณะกรรมการ จนกระทั่งปี ๒๕๖๔ ถึงปัจจุบัน นายไพโรจน์ เจียมศิริ ได้รับเลือกให้เป็นประธานฯ เพื่อสานต่อโครงการและกิจกรรมของวุฒิสภา โดยจังหวัดอุดรดิตถ์มีวุฒิสภา จำนวน ๑๒๒ คน ทั้งอดีตข้าราชการภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ส่วนใหญ่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา ขับเคลื่อนงานเชิงรุกในพื้นที่อย่างเป็นระบบ โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้ว่าราชการจังหวัดมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ วุฒิสภาให้ความสำคัญกับการดำเนินงานบนพื้นฐานศาสตร์พระราชา การปลูกฝังคุณธรรมและศีลธรรมแก่นักเรียนในสถานศึกษา และส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

กิจกรรมการขับเคลื่อนงานของวุฒิสภา จังหวัดอุดรดิตถ์

การขับเคลื่อนงานที่ผ่านมาของวุฒิสภา จังหวัดอุดรดิตถ์ ได้ร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ มีผลงานเป็นรูปธรรมและเป็นที่ประจักษ์ในหลากหลายด้าน เช่น จัดอบรมโครงการตามรอยพระราชดำริของพระราช รัชกาลที่ ๙ และเทิดพระเกียรติ รัชกาลที่ ๑๐ โครงการปลูกต้นไม้มงคล ไม้พุ่ม เถลิงพระเกียรติ โครงการ STRONG จิตพอเพียงด้านทุจริต โครงการหุ่นยนต์ด้านภัยยาเสพติด โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการครอบครัวสูงวัยใส่ใจครัวเรือน และเป็นวิทยากรในโครงการอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ติดบ้านติดเตียง : การดูแลสุขภาพด้วยตนเอง โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการสร้างความโปร่งใสและป้องกันทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นต้น ซึ่งได้รวบรวมนำมาจัดนิทรรศการผลงานวุฒิสภา ในการจัดงานวุฒิสภา ที่จะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

การเผยแพร่ผลงานวุฒิสภา ตลอด ๒๓ ปี สู่สาธารณชน

ได้จัดงาน “๒๓ ปี วุฒิสภาศาลากลางจังหวัดอุดรดิตถ์” เพื่อเผยแพร่ผลการขับเคลื่อนงานของวุฒิสภา ตลอดระยะเวลา ๒๓ ปี สู่สาธารณะ ในรูปแบบการจัดนิทรรศการ ที่นำเสนอผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมของวุฒิสภา และเวทีเล่าสู่กันฟังและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การขับเคลื่อนงานของวุฒิสภาของภาคีเครือข่ายการพัฒนา โดยมีนายสมหวัง พ่วงบางโพ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรดิตถ์ ให้เกียรติเป็นประธานเปิดงานและนางสาววรวรรณ พลิกามิน รองเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) บรรยายบทบาทหน้าที่ของ สศช. และมูลนิธิพัฒนาไท (มพท.) และการขับเคลื่อนงานที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาภาคเหนือ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง และแผนพัฒนาจังหวัด มีผู้เข้าร่วมงานประมาณ ๗๐ คน ประกอบด้วย วุฒิสภา จังหวัดอุดรดิตถ์ พิษณุโลก สุโขทัยแพร่ นครสวรรค์ และนนทบุรี โรงเรียนในพื้นที่ เครือข่ายภาคประชาสังคม ชุมชน และเจ้าหน้าที่ สศช. เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๖ ณ ศาลาประชาคมจังหวัดอุดรดิตถ์

❖ นิทรรศการผลงานวุฒิสภา

ด้านการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น โครงการ “หัวมาแจก หัวมาจ่าย” เป็นการน้อมนำพระราชดำริ “บ้านนี้มีรัก ปลูกผักกินเอง” ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีมาปรับใช้ในชุมชน โดยเริ่มจากวุฒิสภา แบ่งปันพืชผักสวนครัวสู่บ้านใกล้เรือนเคียง และส่งเสริมให้สมาชิกวุฒิสภา และชาวบ้าน ปลูกพืชผักผลไม้ไว้บริโภคเองและแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน เป็นการสร้างความมั่นคงด้านอาหาร ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและสร้าง

ความสามารถในชุมชน การแปรรูปปลานิลในกระชังเป็นปลาส้ม ในช่วงการแพร่ระบาดโควิด-๑๙ ปลานิลสดขายไม่ได้ จึงนำมาแปรรูปเป็นปลาส้มและน้ำพริกปลาส้ม เพื่อรักษาผลผลิตและเพิ่มรายได้ในชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากวิสาหกิจชุมชน “เกษตรทฤษฎีใหม่ หัวใจพอเพียง” เป็นต้น

ด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาทิ การพิมพ์ผ้าด้วยใบไม้ธรรมชาติ การปลูกสับปะรดสี การส่งเสริมผ้าพื้นเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ โครงการนวัตกรรมการกายอุปกรณ์ ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้สนใจ และเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ในงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในจังหวัดอุดรดิตถ์เพื่อให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ อาทิ การสอนและจัดกิจกรรมแข่งขันหุ่นยนต์ด้านภัยยาเสพติด โดยให้เด็กและเยาวชนรู้จักการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประดิษฐ์หุ่นยนต์ เพื่อพัฒนาสมรรถนะศักยภาพให้เกิดการเรียนรู้ สามารถนำหลักการและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาปรับใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาต่อยอดสู่ความสำเร็จ

❖ เสี่ยงสะท้อนจากเครือข่าย

ภาคีการพัฒนาในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ สถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ได้มาถ่ายทอดเรื่องราวและประสบการณ์การทำงานร่วมกับมูลนิธิอาสา

นางสาวอัจฉริยาภรณ์ รักตลาด ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนไผ่ล้อมวิทยา กล่าวถึงมูลนิธิอาสา สนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียนมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนชายขอบหรือโรงเรียนรอบนอก เพื่อให้เด็กเรียนรู้สาระวิชาการและทักษะการใช้ชีวิตที่อยู่นอกห้องเรียน/หลักสูตร อาทิ การอบรมทักษะการประกอบและบังคับหุ่นยนต์ รวมถึงกระบวนการคิดที่เป็นระบบ และกิจกรรมส่งเสริมทักษะอาชีพให้นักเรียน โดยการปลูกสับปะรดสี ทำให้เด็กมีองค์ความรู้ และสามารถวางแผนการทำงานได้ จนเกิดโครงการ “หนึ่งนักเรียนหนึ่งอาชีพ” และนักเรียนค้นพบความต้องการที่แท้จริงของตนเอง มีอาชีพเสริม สร้างรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีความยั่งยืน รวมทั้งมีการสร้างและขยายเครือข่ายไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ด้วย

นายพศร มีวาสนา บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดอุดรดิตถ์ เล่าถึงมูลนิธิอาสา ประสานการทำงานกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดอุดรดิตถ์ ในการขอรับบริจาควัสดุอุปกรณ์การเรียนและทุนการศึกษา เพื่อมอบให้นักเรียนที่ยากจน จนเกิดโครงการ “เปิดเทอมใหม่ ส่งน้องไปเรียน” ประสานและส่งต่อกลุ่มเปราะบาง ทั้งเด็ก เยาวชน สตรี และผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางสังคมไปยัง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและดำเนินกิจกรรม “หนึ่งชมรมสตรีองจิตพอเพียงด้านทุจริต” เพื่อสร้างจิตสำนึกให้เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป ในการป้องกันการทุจริตทั้งทางตรงและทางอ้อม

นางสาวกณิกา สมหวัง ฟาร์มพอธิ พูดถึงการทำงานของมูลนิธิอาสา จังหวัดอุดรดิตถ์ ว่า อาจารย์ฉลอง สังข์เงิน ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ ประกอบกับตนเองมีความสนใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และได้เข้ารับการอบรมหลักสูตรบุคคลแห่งยุคเพื่อความสุขที่ยั่งยืน จึงนำความรู้ต่าง ๆ มาปรับใช้ตามความเหมาะสมในพื้นที่ของตนเอง และก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนเกษตรทฤษฎีใหม่หัวใจพอเพียง เมื่อปี ๒๕๖๒ ปัจจุบันมีสมาชิก ๖๘ ราย และขยายผลเกษตรอินทรีย์สู่ชุมชนบ้านป่าขุ่นและชมรมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการแปรรูปผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น ปลาส้มดิบไร้ก้าง น้ำพริกปลากระชัง เป็นต้น อันเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพให้คนในชุมชน บนหลักการ “คนก่อนสร้างงาน” เพื่อให้ชาวบ้านสนใจทำงานจิตอาสา มีความรู้สึกที่ดีในการทำกิจกรรมช่วยเหลือชุมชนและสังคม ชุมชนมีอาหารปลอดภัย และสร้างแหล่งเรียนรู้ศาสตร์พระราชาให้เยาวชนในพื้นที่ รวมทั้งเป็นแบบอย่างในการทำงานต่อไป

นางสำเริง สว่างใจ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโรงเรียนทำกิน-ทำใช้ บ้านดงสระแก้ว กล่าวว่า โครงการโรงเรียนทำกิน-ทำใช้ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๗ ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่องทำกิน คือ สิ่งที่ต้องซื้อมาบริโภค และทำใช้ คือ อาชีพหลัก ได้แก่ การเกษตร เพื่อลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มรายได้ในครัวเรือน โดยมูลนิธิอาสา เข้าไปเรียนรู้และนำมาปรับใช้ ในครัวเรือน รวมทั้งเผยแพร่แนวคิดเหล่านี้ให้แก่ชุมชน จนเกิดระบบการเรียนรู้ในชุมชนอย่างกว้างขวาง และได้รับรางวัล “หมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข” จากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อปี ๒๕๔๙ และต่อยอดเป็นศูนย์เรียนรู้ให้บุคคลภายนอกเข้ามาศึกษาเรียนรู้ ที่มีการเรียนการสอนเป็นประจำทุกเดือน เดือนละ ๑ ครั้ง อีกทั้งร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนมาโดยตลอด เช่น การแปรรูปข้าวไรซ์เบอร์รี่/ข้าวกล้องเป็นขนมโมจิ ไผ่ฟูก มะม่วงแช่อิ่มอบแห้ง มะม่วงกวน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทำกิน-ทำใช้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการเกษตรหลังเกษียณสำหรับผู้สูงอายุ นับว่าเป็นตัวอย่างกิจกรรมที่เชื่อมโยงการทำงานของเยาวชนกับมูลนิธิอาสา ได้เป็นอย่างดี

นับเป็นเวลาที่ยาวนานกว่า ๒๓ ปี ในการทำงานของมูลนิธิอาสา จังหวัดอุดรดิตถ์ ที่ส่งผ่านแนวคิดและการทำงานจากรุ่นสู่รุ่น ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล สู่ระดับกลุ่มและระดับจังหวัด ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความต้องการของพื้นที่ ร่วมกับภาคีเครือข่ายการพัฒนา ซึ่งมูลนิธิอาสา ถือเป็นฟันเฟืองตัวเล็ก ๆ ที่เชื่อมโยงประเด็นการพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และภาคีเครือข่าย สู่การสร้างกระบวนการขับเคลื่อนงานให้เกิดเป็นรูปธรรม ด้วยประสบการณ์ และองค์ความรู้ ที่พร้อมถ่ายทอดไปยังชุมชนอย่างค่อยเป็นค่อยไป และมุ่งสู่ยั่งยืน ซึ่งเป็นพลังร่วมในการขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชน

สังคม และประเทศชาติ ให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างแท้จริง

ข้าวใหม่ปลามัน : ธุรกิจ “วิถีธรรม” นำ “วิถีทุน”

นายปัญญา โตทอง วุฒิสมาชิกพรรคการเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม และเป็นปราชญ์ชาวบ้านตำบล แพรกหนามแดง อำเภอมอรวร จังหวัดสมุทรสงคราม ได้เรียนรู้กระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ความขัดแย้งของคนในชุมชนผ่านการทำงานวิจัย ถอดบทเรียนชีวิตและเรียนรู้จากห้องเรียนธรรมชาติ สู่การเป็นผู้ประกอบการร้านอาหารเพื่อสังคม **“ข้าวใหม่ปลามัน”** ภายใต้แนวคิด **“วิถีธรรมนำวิถีทุน”**

จุดเริ่มต้นการนำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสู่ชุมชนแพรกหนามแดง

ในอดีต **ชุมชนแพรกหนามแดง** เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายของระบบ นิเวศ เรียกว่า “เมืองสามน้ำ” คือ น้ำจืด น้ำเค็ม และน้ำกร่อย คนในชุมชนมีอาชีพ ที่ยึดโยงกับกลุ่มน้ำแม่กลอง ได้แก่ การทำนา สวนมะพร้าว และประมง จนเมื่อ ปี ๒๕๒๐ มีการสร้างเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี เกิดปัญหาน้ำจืดหาย และน้ำเค็มรุกเข้ามาแทนที่ ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรและประมงเสียหาย กรมชลประทานจึงสร้างประตูระบายน้ำกั้นน้ำจืดกับน้ำเค็ม ในลักษณะการตั้ง บานประตูขึ้นทั้งบาน กลายเป็นการแยกชุมชนออกเป็นสองฝั่ง โดยในช่วงน้ำมาก ฝั่งน้ำจืดจะเกิดภาวะน้ำท่วม เมื่อเปิดประตูระบายน้ำ ของเสียที่สะสมอยู่ เหนือประตูจะไหลไปยังฝั่งน้ำเค็มที่มีอาชีพทำนาทุ่งจนได้รับความเสียหาย นำไปสู่ปัญหา ความขัดแย้งในการเปิด-ปิดประตูระบายน้ำของคนในชุมชนมายาวนานกว่า ๒๐ ปี

ปี ๒๕๔๒ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม หรือ สกสว. ได้นำ**งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น**เข้ามาในพื้นที่ นายปัญญาสนใจและ อาสาเข้าร่วมเรียนรู้กระบวนการทำวิจัย โดยเน้น **“การทำไป เรียนรู้ไป”** ต่อมา ในปี ๒๕๔๕ ได้เป็นแกนนำชุมชนในการจัดทำโครงการวิจัย **“รูปแบบการจัดการน้ำ ในคลองตำบลแพรกหนามแดง อำเภอมอรวร จังหวัดสมุทรสงคราม”** เพื่อแก้ ปัญหาทรัพยากรน้ำโดยชุมชน ภายใต้แนวคิด **“โจทย์การวิจัยต้องมาจากชุมชน”** ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหในพื้นที่ของตนเอง ผ่านกระบวนการ เรียนรู้ ด้วยการค้นหาแกนนำหรือพี่เลี้ยง ที่มีความมุ่งมั่นและมีจิตสาธารณะ ในการพัฒนาพื้นที่ และจัดเวทีระดมความคิดเห็นของคนในตำบลแพรกหนามแดง ที่มีการเชื่อมโยงกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น บนพื้นฐาน **การแก้ปัญหาด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ไม่คิดเอาชนะธรรมชาติ แต่ต้องการชะลอ ผลกระทบจากธรรมชาติ** จนเกิดเป็นองค์ความรู้ และนำไปสู่การออกแบบ ประตูระบายน้ำ **“บานหับเผย”** ที่เป็นบานสวิง เปิด-ปิดอัตโนมัติ สามารถปรับ ระดับน้ำได้ตามความต้องการของชุมชนทั้งสองฝั่งในแต่ละช่วงฤดูกาล จากนั้น นำเสนอแบบจำลองให้กรมชลประทานนำไปสร้างประตู

ระบายนํ้า ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ระหว่างชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังได้ต่อยอดไปสู่การทำวิจัยเรื่องการผลิต ข้าวปลอดสารพิษ การจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ และกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยมี**นายสุทธิลักษณ์ โตทอง** (อาร์ท) ลูกชายของนายปัญญา มาเป็น พี่เลี้ยงร่วมทำงานวิจัย ช่วยให้เกิดกระบวนการถ่ายทอด องค์ความรู้และการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของ สกสว.

ต่อยอดงานวิจัยสู่ผู้ประกอบการ “ร้านข้าวใหม่ปลามัน”

ความสำเร็จของนายปัญญา ในฐานะนักวิจัยดีเด่น จากการพัฒนาประตูระบายน้ำ “บานหับเผย” ที่ได้รับการ ยอมรับ ต่อยอด และขยายผลองค์ความรู้ รวมทั้ง รูปแบบการบริหารจัดการน้ำไปยังพื้นที่อื่น ๆ อาทิ จังหวัดฉะเชิงเทรา และตราด ส่งผลให้มีผู้สนใจ เข้ามาศึกษาดูงานในพื้นที่เป็นจำนวนมาก แต่ในพื้นที่ ไม่มีร้านอาหารที่สามารถเลี้ยงรับรองผู้ที่มาศึกษา ดูงานได้อย่างเพียงพอ จึงเกิดแนวคิดการสร้างธุรกิจ ร้านอาหารที่เชื่อมโยงกับระบบนิเวศของชุมชน โดยนำ ประสพการณ์และวิชาการมาใช้ประโยชน์ร่วมกัน เกิดเป็น **“ร้านข้าวใหม่ปลามัน”** ที่ตั้งชื่อมาจาก ช่วงฤดูหนาว ซึ่งเป็นช่วงเก็บเกี่ยวข้าว จะได้ข้าวใหม่ ที่มียาง และเป็นช่วงที่ปลาโตเต็มที่และมีความอุดม สมบูรณ์ที่สุด นอกจากนี้ ยังนำแนวคิดการทำธุรกิจ เพื่อสังคม (Social Enterprise : SE) และกระบวนการ เรียนรู้ที่ได้จากงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในลักษณะ **“ทำไป เรียนรู้ไป”** มาปรับใช้ในธุรกิจ

“ร้านข้าวใหม่ปลามัน” ภายใต้แนวคิด “วิถีธรรมนำวิถีทุน”

“ร้านข้าวใหม่ปลามัน” นำองค์ความรู้ บทเรียน และประสบการณ์จากการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มาใช้ในการพัฒนาธุรกิจ เริ่มจากการศึกษาเรียนรู้อัตลักษณ์ของพื้นที่ สู่การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้กับตนเองและทีมงาน เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้า และรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีสถาปนิกท้องถิ่นมาช่วยออกแบบตามหลัก Universal Design ที่เอื้อให้ลูกค้า พนักงาน ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการที่ใช้ Wheelchair สามารถใช้ประโยชน์ในร้าน อาหารได้อย่างเท่าเทียม โดยโครงสร้างร้านอาหารทำมาจากไม้ไผ่ และหลังคาทำจากที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และชวนให้นักถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในอดีต รวมทั้งจ้างคนในชุมชนมาร่วมทำงานด้วย จนสามารถเปิดร้านได้เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๙ ด้วยความเป็นนักวิจัยในสายเลือด จึงมุ่งมั่นพัฒนาร้านและการบริการให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยศึกษาการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Net Zero) จนได้องค์ความรู้ใหม่มาปรับใช้ในธุรกิจ ตั้งแต่การสร้างห้องครัวที่ดี ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของร้านอาหาร การจัดเก็บวัตถุดิบให้ได้คุณภาพ และการอบรมขั้นตอนการทำครัวให้แก่พนักงาน ตลอดจนติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์สำหรับผลิตไฟฟ้าเพื่อใช้ภายในร้าน มีระบบบำบัดน้ำเสีย และการจัดการขยะอย่างถูกวิธี จนกระทั่งในปี ๒๕๖๔ ร้านข้าวใหม่ปลามันได้รับการคัดเลือกให้เป็น **ร้านอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** (Green Restaurant) จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัจจุบัน มีการติดตั้งสถานีชาร์จ “รถยนต์พลังงานไฟฟ้า” เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าและใส่ใจสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน

ยกระดับวัตถุดิบท้องถิ่นและสร้าง “ห้องเรียนธรรมชาติ”

สำหรับเมนูอาหาร ร้านข้าวใหม่ปลามันใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นจากธรรมชาติ ที่รับซื้อจากคนในชุมชนโดยตรง ทั้งกุ้ง หอย ปู ปลา และผัก ด้วยความเชื่อว่ามีเห็ดเหาะและเหาะปลวก จึงเป็น **“อาหารของคนมีบุญ”** โดยมีอาหารท้องถิ่นที่แนะนำ อาทิ แกงรัญจวน ปลาทุทอตแดดเดียว น้ำพริกกะปิ เสริฟคู่กับผักชะครามและปลาหมอคั่ว และยำยอดหนามพุดอ ที่เปลี่ยนรสชาติตามแนวป่า

ขายเลนให้เป็นรายได้ รวมทั้งมีโซนคาเฟ่ “Kaomai Plamun Art & Craft Cafe” ที่นำเมล็ดกาแฟจาก “อาฮา อามา (Akha Ama)” มาให้บริการ ซึ่งเป็นแบรนด์กาแฟเพื่อสังคมที่ก่อตั้งโดยกลุ่มชาติพันธุ์ชาวอาฮาจากจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกรบนพื้นที่สูง และยังมีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน หรือ **“ห้องเรียนธรรมชาติ”** อาทิ การล่องแพคลองแพรกหมามแดง การยกยอ และโยนกรงปูทะเล เพื่อเปิดประสบการณ์ใหม่ที่สัมผัสวิถีชีวิตของคนในชุมชน

นอกจากนี้ การทำธุรกิจตามแนวคิด SE ทางร้านได้นำกำไรส่วนหนึ่งสมทบเข้ากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแพรกหมามแดง เพื่อพัฒนาช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น โดยยังคงยึดหลักการทำธุรกิจแบบทำไปเรียนรู้ไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คน

ในชุมชนและสังคมได้รับการที่เต็มไปด้วยคุณค่าขององค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับหลัก **“เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาในวิถีท้องถิ่น”** ตามศาสตร์พระราชาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ ๙ อย่างแท้จริง นับเป็นธุรกิจเพื่อสังคมที่ช่วยเหลือชุมชนให้มีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืนสืบไป

“การขับเคลื่อนและขยายเครือข่าย SDG LAB จากกลุ่มน้ำบางปะกงสู่กลุ่มน้ำแม่กลอง”

วุฒิสภาสหภาพรัฐสภา มีภารกิจและบทบาทสำคัญในการทำงานร่วมกับภาคีการพัฒนาต่างภาคส่วน อาทิ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน และสภามณฑลการศึกษา ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ ซึ่งการขยายเครือข่ายการทำงาน ก็เป็นทุนทางสังคม ที่ช่วยเพิ่มความสำเร็จของการพัฒนา และแก้ไขปัญหานี้ในพื้นที่ ไม่สามารถแยกแยะกันได้ว่า และบูรณาการความร่วมมือและทรัพยากร ในการแก้ไขและขับเคลื่อนงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาในระดับพื้นที่ที่เข้มแข็ง พร้อมเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน การพัฒนา ที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่อย่างสอดคล้องกับเป้าหมายและทิศทางของการพัฒนาประเทศ

SDG LAB พื้นที่การเรียนรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวอย่างการขับเคลื่อนงานของวุฒิสภาฯ ที่มีการขยาย เครือข่ายการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ **ห้องปฏิบัติการที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals Lab : SDG LAB)** ซึ่งเป็นการสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่เปิดให้วุฒิสภาฯ และภาคี เครือข่ายทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน แบบบูรณาการบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เชื่อมโยง กับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนา ที่ยั่งยืน ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่

โดยการขับเคลื่อน SDG LAB จากกลุ่มน้ำบางปะกง สู่กลุ่มน้ำแม่กลอง ถือเป็นตัวอย่างรูปธรรมการสร้างพื้นที่ที่ทำให้เกิด การบูรณาการการทำงานร่วมกัน ระหว่างบทบาทของวุฒิสภาฯ และภาคีเครือข่ายการพัฒนา การนำใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการขับเคลื่อนแผนพัฒนาประเทศ ที่สอดคล้อง กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ อย่างเป็นรูปธรรม

เส้นทางขับเคลื่อน SDG LAB จากจังหวัดน่านสู่การขยายระดับภาค

จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นพื้นที่นำร่อง (Sandbox) ในการ ขับเคลื่อน SDG LAB โดยวุฒิสภาฯ ได้รวมกลุ่มกัน เพื่อขับเคลื่อนงานในพื้นที่ในเชิงประเด็น ร่วมกับเครือข่ายภาคประชา สังคมในภาคตะวันออก จำนวนมากกว่า ๖๐ องค์กร โดยกำหนดให้ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนา พื้นที่ ภายใต้แผนปฏิบัติการ **“ฉะเชิงเทราเมืองยั่งยืน”**

วุฒิสภาฯ ได้แสวงหาเครือข่ายการทำงานเพิ่มขึ้น อย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นเครือข่ายการทำงานที่เข้มแข็ง และมี ผลการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรม สามารถยกระดับ การขับเคลื่อนงานจากระดับจังหวัดไปสู่ระดับภาคตะวันออก อีก ๗ จังหวัด ประกอบด้วย ชลบุรี ระยอง ปราจีนบุรี สระแก้ว นครนายก จันทบุรี และตราด โดยขบวนภาคตะวันออกมีการผสาน/ บูรณาการองค์ความรู้ ทรัพยากร ตลอดจนเครื่องมือ/กลไก ในการขับเคลื่อนงานร่วมกันผ่านเวทีชุมชน รวมทั้งกำหนด ประเด็นการพัฒนาภาคตะวันออก ที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต ในกลุ่มน้ำบางปะกง ใน ๕ ประเด็น ได้แก่ (๑) การพัฒนาบนฐาน ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสร้างรากฐานที่สมดุลและยั่งยืน (๒) ก้าวสู่การเป็นเกษตรสมัยใหม่ที่ใช้นวัตกรรมสร้าง ความมั่นคงทางอาหารที่ยั่งยืน (๓) การพัฒนาเมืองน่าอยู่

อย่างยั่งยืน (๔) การท่องเที่ยวโดยชุมชนวิถีใหม่ และ (๕) ยุทธศาสตร์การเรียนรู้บนฐานชุมชน ภายใต้แผนปฏิบัติการ “ภาคตะวันออกยั่งยืน” ว่าด้วยวิถีภาคตะวันออก วิถีแห่งความสุข

ทั้งนี้ วุฒิสภาฯ ได้สรุปและถอดเรียนเพื่อปรับแนวทางการทำงานใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้าง/พัฒนาผู้นำร่วมหรือองค์กรชุมชน (Collective Leadership) ที่เป็นคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ ให้เป็นผู้นำในการสร้างความเปลี่ยนแปลง (Change Agent) และเป็นตัวกลางประสานเชื่อมโยงเครือข่าย ให้เป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญที่ช่วยแก้ไขปัญหในพื้นที่ ที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับพื้นที่ได้

SDG LAB ภาคตะวันออก เป็นเครื่องมือ/กระบวนการที่ส่งเสริมให้วุฒิสภาฯ เกิดการขับเคลื่อนงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาในพื้นที่ที่เข้มแข็งสามารถยกระดับการขับเคลื่อนงานเชิงยุทธศาสตร์ ที่ตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่ เป้าหมายและทิศทางการพัฒนาประเทศ และบริบทความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของโลกได้ อีกทั้งยังเป็นตัวอย่างความสำเร็จของการขับเคลื่อนงานในระดับพื้นที่ที่สามารถขยายผลรูปแบบการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ไปยังพื้นที่อื่นที่มีบริบทการพัฒนาใกล้เคียงกับพื้นที่ภาคตะวันออกได้

ขยายผล SDG LAB ภาคตะวันออก สู่จังหวัดสมุทรสงคราม

การขยายพื้นที่การขับเคลื่อน SDG LAB เป็นการขยายผลการใช้เครื่องมือ/รูปแบบ (Model) การพัฒนาพื้นที่ที่สามารถตอบโจทย์ปัญหาความต้องการของพื้นที่ แผนพัฒนาประเทศ และวาระการพัฒนาของโลก ให้สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบ (Impact) ในระดับพื้นที่ได้มากขึ้น

ในปี ๒๕๖๖ มูลนิธิพัฒนาไท (มพท.) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และเครือข่ายภาคตะวันออก ได้ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ขยายผล โดยปักหมุดไปที่ **จังหวัดสมุทรสงคราม** ให้เป็นพื้นที่ขยายผลการทำงาน

เนื่องด้วยสมุทรสงครามเป็นพื้นที่ที่มีบริบท/ประเด็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับภาคตะวันออก ทั้งเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาภาค และประเด็นการขับเคลื่อนงานของวุฒิสภาฯ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาสินค้า/ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และการบริหารจัดการและใช้ประโยชน์บนฐานทรัพยากรลุ่มน้ำในพื้นที่ โดยสมุทรสงครามมีลุ่มน้ำแม่กลองเป็นแม่น้ำสายสำคัญ เช่นเดียวกับภาคตะวันออกที่มีการใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำบางปะกง รวมทั้งวุฒิสภาฯ มีความสนใจ และความพร้อมในการขับเคลื่อนงานให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีการรวมกลุ่มกันทำงานที่เข้มแข็ง มีภาคีเครือข่ายที่ทำงานเชื่อมโยง และสามารถเป็นตัวกลาง (Node) ประสานการขับเคลื่อนกับพื้นที่ต้นแบบได้ อาทิ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (มหาวิทยาลัยชีวิต)

ดังนั้น จึงนำไปสู่การจัดเวทีเตรียมความพร้อม (Kick off) เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในการขับเคลื่อนงานให้กับวุฒิสภาฯ และภาคีเครือข่ายการพัฒนา โดยมีทีมงานพื้นที่ต้นแบบจากภาคตะวันออกมาร่วมถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน จนสามารถค้นหาประเด็นและกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่ได้ ใน ๕ ประเด็น ได้แก่ (๑) การส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิวัฒนธรรม (๒) การสร้างนิเวศแห่งการเรียนรู้ (๓) การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยชุมชน (๔) การสร้างสมดุลระบบนิเวศเกษตร และ (๕) การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสวัสดิการชุมชน รวมทั้งยังมีการจัดเวทีสานพลังเครือข่าย เพื่อประสานเชื่อมโยงการขับเคลื่อนงานร่วมกันระหว่างชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อมุ่งให้เกิดความสำเร็จในการขับเคลื่อนงานในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน สามารถต่อยอด/ขยายผลสู่พื้นที่จังหวัดอื่นในลุ่มน้ำแม่กลองต่อไป

กล่าวโดยสรุป SDG LAB จึงเป็นรูปแบบของการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับพื้นที่ ที่ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ซึ่งให้ความสำคัญกับการสร้างและขยายเครือข่ายของวุฒิสภาฯ ให้เป็นหุ้นส่วนในการขับเคลื่อนงานร่วมกันในพื้นที่ โดยวุฒิสภาฯ สามารถนำรูปแบบการสร้างและแสวงหาเครือข่ายการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ของเครือข่ายภาคตะวันออกไปประยุกต์ใช้ เพื่อยกระดับการขับเคลื่อนงานของวุฒิสภาฯ ให้สามารถแก้ไขปัญหพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเปลี่ยนแปลง/ผลกระทบในวงกว้างที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ และบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้มากขึ้น

“การขับเคลื่อนงานในลักษณะเครือข่าย
ช่วยให้เกิดการขยายวงคนทำงาน และสร้างหุ้นส่วน
การพัฒนาในระดับพื้นที่ อีกทั้งเป็นการขยายฐานวุฒิสภาฯ
รุ่นใหม่ได้มากขึ้น”

ด้านการส่งเสริมอาชีพ ราชได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิต

อบรมโครงการขับเคลื่อนการสร้างรายได้เพื่อลดหนี้สินครัวเรือน เมื่อวันที่ ๑๖ ต.ค. ๒๕๖๖ ร.ต.อ.สมหมาย คำคง และนางพุ่มชาติ คำคง วุฒิอาสาฯ จ.ตรัง เป็นวิทยากรสาธิตการทำพืชมเส่นน้ำ ผสมน้ำมันปาล์มแดง/น้ำมันงา/น้ำหมักชีวภาพ/น้ำยาซักล้างเอนกประสงค์ และพลังงาน จังหวัดตรัง มาให้ความรู้เรื่องพลังงานทางเลือก แก่คณะผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) จ.ตรัง จำนวน ๔๗ คน ในโครงการขับเคลื่อนการสร้างรายได้ เพื่อลดหนี้สินครัวเรือน ณ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ต.ยงรัก อ.เมืองตรัง

นำเสนอผ้าไหมบุรีรัมย์เพื่อเผยแพร่สู่ชาวโลก นางวาสนา ชันธวุฒิกุล วุฒิอาสาฯ จ.บุรีรัมย์ และคณะ นำเสนอ "ผ้าไหม" และหารือ แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนประเภทผ้าบาติกเขียนเทียนลายดอกกรัก ราชภัฏญญาผสมผสานลายพนมรุ้ง ลายอัปสร และวิถีชีวิตของชุมชน เลี้ยงไหม ในงาน THAILAND THE WORLD MOTO GP : OR THAILAND GRAND PRIX ๒๐๒๓ ณ สนามช้าง อินเตอร์เนชั่นแนล เซอร์กิต เมื่อวันที่ ๒๙ ต.ค. ๒๕๖๖

อบรมอาชีพด้านศิลปวัฒนธรรมตามแนวชายแดนไทย-พม่า ระหว่างวันที่ ๗-๑๐ พ.ย. ๒๕๖๖ นางสาวประภาพร พิณประไพวงศ์ วุฒิอาสาฯ จ.นนทบุรี ในนามประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านบางกรวย เป็นวิทยากรสอนฝึกอาชีพด้านศิลปวัฒนธรรม อาทิ การทำกระถางบายศรี มะกรูดลอยแก้ว ดอกกุหลาบใบเตย ทำอาหาร และงานฝีมืออื่น ๆ ให้แก่เด็กและเยาวชน ทหาร และผู้ที่สนใจ ตามแนวชายแดนไทย-พม่า จ.กาญจนบุรี ณ วัดตะเคียนงามลักคณานุกุล อ.เมืองกาญจนบุรี

ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

พัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีม เมื่อวันที่ ๒๘ ต.ค. ๒๕๖๖ นางชวัลนุช ชวัลลี และนางสุวนันท์ ผิวนวนล วุฒิอาสาฯ จ.สงขลา เป็นวิทยากรกระบวนการการพัฒนาศักยภาพความเป็น ผู้นำและการทำงานเป็นทีม ในการประชาสัมพันธ์องค์กร และกระบวนการ สะท้อนการเรียนรู้แนวทางและวิธีการประชาสัมพันธ์องค์กร อย่างมีประสิทธิภาพ ให้แก่อาจารย์และนักศึกษา จำนวน ๓๙ คน ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา

อบรมจิตตคณิต นายสังัด ขอบบัว และนางฉวีวรรณ ขอบบัว วุฒิอาสาฯ จ.นครราชสีมา เป็นวิทยากรอบรมจิตตคณิต เพื่อพัฒนา ทักษะทางคณิตศาสตร์และฝึกสมาธิให้แก่คณะผู้บริหารและ ครุ โรงเรียนบ้านเมืองคง และโรงเรียนบ้านมะค่า จำนวน ๓๗ คน ณ โรงเรียนบ้านเมืองคง อ.คง เมื่อวันที่ ๓๐ ต.ค. ๒๕๖๖

ด้านการสาธารณสุขและสังคมสงเคราะห์

ประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการงบบริการสร้างเสริมสุขภาพ และป้องกันโรค เมื่อวันที่ ๒๖ ต.ค. ๒๕๖๖ นายวิเชียร จิตต์พิศาล วุฒิอาสาฯ จ.พังงา ร่วมประชุมคณะทำงานบริหารจัดการงบบริการ สร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค (PPA) ระดับเขต ๑๑ สุราษฎร์ธานี ครั้งที่ ๖/๒๕๖๖ ในเรื่องการสรุปผลการดำเนินงาน การเบิกจ่ายโครงการ ผลการถอดบทเรียนจากผู้ขอสนับสนุนโครงการ การพิจารณากรอบแนวทาง การดำเนินงาน และการป้องกันโรคที่เป็นปัญหาพื้นที่ระดับเขตหรือจังหวัด ณ โรงแรมวังใต้ อ.เมืองสุราษฎร์ธานี

ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม

สืบสานประเพณีแซนโฎนตา เมื่อวันที่ ๑๒ ต.ค. ๒๕๖๖
วุฒิสมาชิก จ.สระแก้ว ร่วมสืบสานประเพณีแซนโฎนตาของชาว
 อ.ตาพระยา อาทิ พิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษชบวนแห่ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน/
 การประดับรถเครื่องแซนโฎนตา โดยความร่วมมือของหน่วยงานราชการ
 เทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบล ๕ ตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ
 ทหาร และพ่อค้าประชาชน โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว
 เป็นประธานในพิธีเปิด ณ วัดตาพระยา อ.ตาพระยา

ร่วมจัดงานลานวัฒนธรรม ดนตรี สุนทรียศิลป์ ถิ่นหลังสวน
นายธนเดช ญัฐวัฒน์จิระประไพ วุฒิสมาชิก จ.ชุมพร ร่วมกับภาคีเครือข่าย
 อาทิ กลุ่ม NewGen ชุมพร ร่วมทำงานกับคณะดำเนินงาน “ลานวัฒนธรรม
 ดนตรี สุนทรียศิลป์ ถิ่นหลังสวน” ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๕ ต.ค.-
 ๓ พ.ย. ๒๕๖๖ ณ สวนเทิดพระเกียรติ อ.หลังสวน เมื่อวันที่ ๓ พ.ย. ๒๕๖๖

ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วิกฤตการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เมื่อวันที่ ๒๔
 ต.ค. ๒๕๖๖ **นายครรชิต เข้มเฉลิม กรรมการมูลนิธิพัฒนาไท**
 และ**วุฒิสมาชิก จ.ฉะเชิงเทรา** พร้อมภาคีเครือข่าย เข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยน
 เรียนรู้กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เกี่ยวกับ
 ทิศทาง แนวทาง แผนงานวิกฤตการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
 จัดโดยเครือข่ายเพื่อนตะวันออกและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
 และสิ่งแวดล้อม ณ โรงแรม ที วินเทจ บางคล้า อ.บางคล้า

ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สถานการณ์น้ำจังหวัดลำปาง ร้อยตรี ชัย วงศ์ตระกูล
วุฒิสมาชิก จ.ลำปาง ร่วมประชุมคณะอนุกรรมการทรัพยากรน้ำ
 จ.ลำปาง เพื่อรายงานสถานการณ์น้ำ พร้อมทั้งพิจารณาและหาแนวทาง
 การจัดลำดับความสำคัญแผนปฏิบัติการด้านทรัพยากรน้ำ ประจำปี ๒๕๖๘
 ณ ศาลากลางจังหวัดลำปาง เมื่อวันที่ ๒๗ ต.ค. ๒๕๖๖

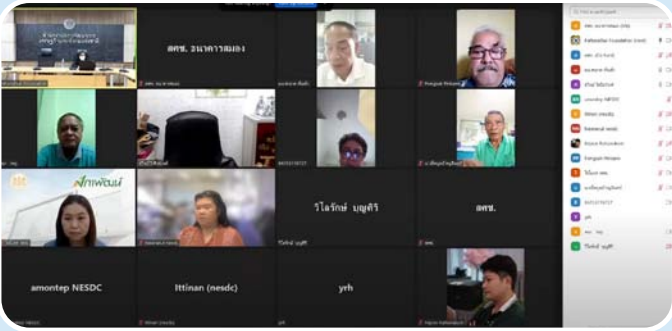
ด้านอื่น ๆ

ประชุมหาแนวทางการขับเคลื่อนงาน เมื่อวันที่ ๒๘
 ต.ค. ๒๕๖๖ **นายสุรพงษ์ ปนาทกุล ประธานวุฒิสมาชิก จ.ลพบุรี**
 เป็นประธานการประชุมวุฒิสมาชิก จ.ลพบุรี ประจำเดือน ต.ค. ๒๕๖๖
 เพื่อพิจารณาแนวทางการขับเคลื่อนงานของวุฒิสมาชิก พร้อมทั้ง
 แนะนำสมาชิกวุฒิสมาชิก ใหม่ ณ ห้องประชุมอาคาร พลเอก ชวลิต
 ยงใจยุทธ จ.ลพบุรี

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวุฒิสมาชิก ๒ จังหวัดภาคใต้
 เมื่อวันที่ ๗ ต.ค. ๒๕๖๖ **วุฒิสมาชิก จ.พัทลุง** นำโดย **พล.ต.ต. นราศักดิ์**
เชียงสุข ประธาน เดินทางไปศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์
 การขับเคลื่อนงานกับ**วุฒิสมาชิก จ.ตรัง** เพื่อนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง
 พร้อมทั้งได้ศึกษาดูงานในเรื่องต่าง ๆ อาทิ วิชาหูกชุมชนบ้านบ่อหิน
 การเลี้ยงปลากระพง ปลาเค็มกางมุ้ง ผลิตภัณฑ์ต้นตำรับ
 การปลูกพริกไทยพันธุ์เปลี่ยน และศิลปะสามมิติเขาไม้แก้ว จ.ตรัง
 โดยมี **นายภราดร นุชิตศิริภัทรา ประธาน** และ**วุฒิสมาชิก จ.ตรัง**
 ให้การต้อนรับ

สศช. จัดปฐมนิเทศวุฒิสภาใหม่ เมื่อวันที่ ๙ พ.ย. ๒๕๖๖ สศช. ร่วมกับมูลนิธิพัฒนาไท (มพท.) จัดปฐมนิเทศวุฒิสภาใหม่ จำนวน ๑๙ คน ผ่านทางออนไลน์ ด้วยระบบ Zoom Meeting และ YouTube โดยมี **นางสาวศรี ศรีงาม** ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจพอเพียง และ **ธนากรสมอง** กล่าวต้อนรับและชี้แจงถึงภารกิจ กลไก และแนวทางการทำงานของธนากรสมอง รวมทั้งบทบาทและแนวทางการปฏิบัติงานของวุฒิสภา พร้อมตอบข้อซักถามของวุฒิสภา

ขอแสดงความยินดี

❖ **นายแพทย์ พยอมนต์** กรรมการมูลนิธิพัฒนาไท และวุฒิสภา **กรุงเทพฯ** ได้รับพระราชทานปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๕ ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ

❖ **นายวันชัย ลิลา** วุฒิสภา **จ.นนทบุรี** ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณเครือข่าย “บวร” ดีเด่น ปี ๒๕๖๖ ระดับประเทศ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนาสำนักงานประกันสังคม ครบรอบ ๓๓ ปี ณ สำนักงานประกันสังคม จ.นนทบุรี

❖ **นายกฤษฎ์ ฤทธิ์เดชา** วุฒิสภา **จ.สมุทรสาคร** ในนามผู้อำนวยการและผู้ฝึกสอนศูนย์การเรียนรู้ศิลปศาสตร์การต่อสู้ประจำชาติไทยค่ายพระยาตาก ได้รับโล่รางวัลเชิดชูเกียรติบุคคล “เพชรสยามและบุคคลดีเด่น” ครั้งที่ ๒๙ ประจำปี ๒๕๖๖ สาขาทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพฯ

❖ **พระปลัดวรวัฒน์ วรพตโน** วุฒิสภา **จ.นนทบุรี**และผู้ช่วย **เจ้าอาวาสวัดโดนด** ได้รับรางวัลคัมภีร์เยาวชนคนสร้างชาติ ครั้งที่ ๗ เนื่องในวันเยาวชนแห่งชาติประจำปี ๒๕๖๖ สาขาผู้สนับสนุนต่อยอดภาษา การสื่อสาร ศิลปะการพูด พิธีกร ศิลปะการแสดง จนประสบความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ ณ หอประชุมคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ

❖ **นายณรงค์ศักดิ์ คุนญญารักษ์** วุฒิสภา **จ.มหาสารคาม** ได้รับเลือกเป็นอาสาสมัครกระทรวงศึกษาธิการ (อส.ศธ.) ดีเด่น ในงาน “มหกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” ของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑๒ ณ โรงเรียนขามแก่นนคร อ.เมืองขอนแก่น

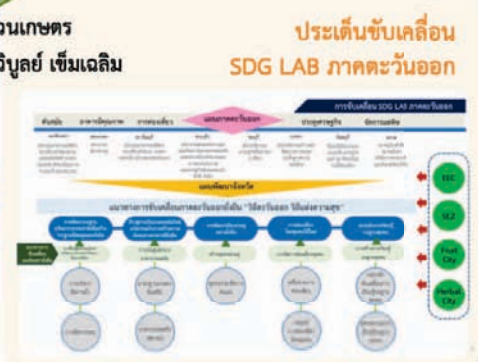

❖ **นางปาริชาติ สุภิमार** วุฒิสภา **จ.อุบลราชธานี** ได้รับรางวัลโล่หม่อมเจียงคำ เนื่องในวันรำลึกและเชิดชูเกียรติหม่อมเจียงคำชุมพล ณ อุทยาน ประจำปี ๒๕๖๖

การขับเคลื่อนและขยายเครือข่าย SDG Lab จากกลุ่มน้ำบางปะกงสู่กลุ่มน้ำแม่กลอง

“การขับเคลื่อนงานในลักษณะเครือข่ายช่วยให้เกิดการขยายวงคนทำงาน และสร้างหุ้นส่วนการพัฒนาในระดับพื้นที่ อีกทั้งเป็นการขยายฐานวุฒิสภารุ่นใหม่ได้มากขึ้น”

วุฒิสภาฯ ท่านใดต้องการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งาน องค์ความรู้ รวมถึงข้อคิดเห็นต่าง ๆ สามารถส่งมาถึง กองยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพและความเท่าเทียมทางสังคม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๙๐๒ ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กทม. ๑๐๑๐๐ หรือ

✉ brainbank@nesdc.go.th ☎ ๐-๒๒๘๐-๔๐๕๕ ต่อ ๓๕๑๒, ๓๕๑๑, ๓๕๒๔

📠 ๐-๒๒๘๒-๔๑๕๘, ๐-๒๒๘๑-๑๑๒๗ 📺 Brainbank NESDC-ธนาคารสมอง สภาพัฒน์ 📄 <http://brainbank.nesdc.go.th>

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ ๑๔/๒๕๒๑
ปณ.พ.ทำเนียบรัฐบาล

- เหตุขัดข้องที่นำจ่ายผู้รับไม่ได้
- ☐ ๑. จำนวนไม่ชัดเจน
 - ☐ ๒. ไม่มีเลขที่ตามจ่ายหน้า
 - ☐ ๓. ไม่ยอมรับ
 - ☐ ๔. ไม่มีผู้รับตามจ่ายหน้า
 - ☐ ๕. ไม่มารับภายในกำหนด
 - ☐ ๖. เลิกกิจการ
 - ☐ ๗. ย้ายไม่ทราบที่อยู่ใหม่
 - ☐ ๘. อื่นๆ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ธนาคารสมอง กองยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพและความเท่าเทียมทางสังคม
๙๐๒ ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๒๘๒-๔๑๕๘ โทรสาร ๐-๒๒๘๒-๔๑๕๘, ๐-๒๒๘๑-๑๑๒๗ เว็บไซต์ <http://brainbank.nesdc.go.th>